

Hen-fallet.

TORGRIM GARBERG

Sylene

Av JOHANNA M. ØSTBY

“Sjå Essandsjø så spegelblå
i godver ligg og skin,
sjå glimt i glimt av sjøar små
som fjella kransar inn.”

Disse strofene fra Tydals-sangen sier det meste om utsikten fra Storsylen, Skarsfjellet, Fongen og alle de andre fjelltoppene i det området som kalles Sylan, eller Sylene som det oftest fortsatt skrives.

Dette er et norsk/svensk landskap med århundrers tradisjoner som friluftss- og turistområde. Dagens fjellvandrere går etter de samme stier og leder som er tråkket opp av fangstmenn, pilegrimer og hærfolk fra begge sider av Kjølén. Her slet de seg fram i snøstormen, general Armfelt og hans soldater, i det som er kalt Karolinernes dødsmarsj ved nyttårstider 1718/19.

Sylene omfatter deler av Sør- og Nord-Trøndelag og Jemtland og har en rik og variert natur. I søndre del kneiser Sylmassivet med sine takkete tinder, majestetisk og vilt, ved siden av ligger mer avrunda fjellformasjoner rundt omkring.

Styre myrområder strekker seg fra Essandsjøen, mot Nord-Trøndelag og Sverige. Elvene Sankåa, Djupholma, Rangla og Enan snor seg som blinkende bånd gjennom landskapet.

I de frodige bjørkeliene beiter bufe og reinsdyr slik de har gjort til alle tider.

Tradisjonell seterdrift er erstattet av moderne driftsmetoder. I dag benyttes de store beiteområdene for et betydelig antall sau og ungdyr.

Fisket i fjellvatna har lang tradisjon, som en viktig del av næringsgrunnlaget for de fastboende, som ferie- og fritidsaktivitet for tilreisende.

Turismen gjorde sitt inntog før århundreskiftet. Setre og fjellgårder sørget for at vandrende fikk mat og husly, Nedalen, Storerikvollen, Stugudal og mange flere.

Pioneren Carl Schulz banet veg for de seinere generasjoners fjellvandrere. Hit kom blant andre den amerikanske kunstmaleren William Singer til sitt kjære Fjellheim i Ånøya. Her hentet han motiver til maleriene sine og drev med jakt og fiske.

I dag er det et godt utbygd rutenett med passende dagsmarsjer mellom hyttene, som står klar til å ta imot slitne fjellfolk. Nedalshytta ligger slik til at også de som er avhengig av skyss, kan komme så nær opp til høg fjellet som vel mulig.

Storerikvollen er ei av de få hyttene som kan by på god, gammeldags hyttestemming. Den er tilgjengelig både fra land og sjø.

Fjellet kan en også oppleve fra båtdekket på "Essand III" over Nesjøen og Essand. Over den 66 kvadratkilometer store fjellsjøen seiler en kloss innunder Sylmassivet og Skarsfjellet. En kan også la islandshesten bringe seg over de store viddene.

Før i tida var det bare byfolk som hadde tid til å reke omkring midt på travleste sommeren. Bare "bortheft" kalte de det, bøndene, som drev med slåttonna. Nå har de aller fleste sin ferie og fritid, også de som lever og virker i fjellbygdene.

Sommer som vinter, her oppe i fjellheimen, er det aktiviteter både for store og små. Men fjellet er ikke bare solskinn og vindstille. Påsketuristene forbinder gjerne fjellet med hvite vidder og skispor med silkeføre, selv om mange også møter strabaser i snøstorm og ei fjellvidde som står i kok.

Det er bare i noen korte uker i vinterferien og ved påsketider at folk flest møter vinteren på fjellet. Hverdagen fortoner seg noe annerledes for dem som har sitt levebrød i fjellbygdene. Det kreves utholdenhet og lokalkjennskap til naturforholda når en skal, og må, ta seg fram. Vinteren varer som regel fra oktober og ut i mai, og i denne tida har det hendt at naturkreftene har blitt for sterke og beseiret folk i fjellet.

Grunnet omfattende kraftutbygging har landskapet endret seg de siste 30-40 åra. Nesjøen skjuler naturperler som Nedalen gård og den gamle Nedalshytta og den vakre setergrenda Ånøya. Og ikke minst de tidligere fredete Nedalsmyrene. Kraftlinjen fra Nea i Tydal til Sverige, med høge stålmaster i det ellers nokså urørte området, elver i rør og tunneler og høge demninger alt dette er fremmedelementer i naturen.

Hva betyr dette for bygdesamfunnet?

Kraftutbygginga ga hardt tiltrengte arbeidsplasser i et lite bygdesamfunn. De kunstige sjøene gir etter hvert rikt fiske og er blitt en del av vår natur. Nea med sideelver er temmet og lagt inn i et helt system med kraftstasjoner som gir lys og varme til hundretalls husstander.

Men for den eldre generasjon, de som trådte sine barnesko i disse traktene, er det nok vemodig å minnes det som var. Gammelsetra er langt nede i dypet. Moltemyrer og slåtteteiger er borte for alltid. Men ønsket om en tur til kjente trakter er ikke borte. Med nåtidas transportmidler er det mulig for alle å komme til fjells, også for funksjonshemmede. Anleggsvegene innover fjellet gjør det mulig å komme inn til sjølve høgfjellet.

Det må være et mål for framtida at fjellheimen er til for alle, og at hver enkelt av oss bidrar til et reint og godt miljø.

JOHANNA M. ØSTBY (1932), Tydal. Kontorfullmektig ved Tydal Nærings- og turistkontor. For TT har hun arbeidet på Storerikvollen.

Sylarna - Sylene - et møte mellom svenske og norske fjell- tradisjoner

Storsylen utgjør kjernen i det store fjellturområdet Sylene som ligger med like deler på svensk og norsk side av riksgrensen, totalt med ca. 25 turistforeningshytter.

Tilrettelegging for fjellturister har foregått parallelt på norsk og svensk side i 100 år. Men tradisjonene er ulike over grensen. Sylene er et møtested mellom svensk og norsk måte å tilrettelegge for fjellturistene. Om dette orienterer Erik Stabell om forholdene på norsk side av grensen, mens Mats Ericson tar for seg tilretteleggingen øst for grensen.

Sylmassivet, Essandsjøen og Storerikvollen.

ERIK STABELL